

МІЖНАРОДНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Н.П. Лубкей, канд. екон. наук, доцент

П.С. Зленко, здобувач вищої освіти

Тернопільський національний економічний університет

Розвинутий ринок фінансових послуг виступає однією із невід'ємних складових успішного функціонування сучасної економіки кожної країни. Зважаючи на стрімке зростання національних ринків фінансових послуг, як у кількісному, так і в якісному плані, в умовах глобалізаційних перетворень такі ринки, з одного боку, сприяють активній міжнародній економічній інтеграції, а з іншого – самі зазнають значних зовнішніх впливів та трансформуються відповідно до них. Для того, щоб національні ринки фінансових послуг були здатні адекватно протистояти зовнішнім викликам та залишалися каталізаторами економічного зростання, необхідно здійснювати регулювання таких ринків із врахуванням не лише національних пріоритетів та особливостей, але й загальносвітових тенденцій економічного розвитку та міжнародних стандартів.

Відтак, на сучасному етапі чітко прослідковується загальна тенденція до уніфікації на міжнародному рівні юридичних механізмів утворення та функціонування фінансових інститутів, а також регулятивних систем щодо національних ринків фінансових послуг. Тобто, мова йде про формування наднаціональних правових і регулятивних систем, зближення принципів та уніфікацію підходів до регулювання ринків фінансових послуг в різних країнах [1, с. 85].

Важливе значення та необхідність ефективного регулювання ринків фінансових послуг на міжнародному рівні обумовлюється також зростанням кількості транснаціональних компаній, формуванням світових фінансових центрів, які теж фактично є наднаціональними структурами.

Провідну роль у системі міжнародного регулювання ринків фінансових послуг відіграють міжнародні організації.

Зокрема, однією із таких інституцій є Міжнародна організація комісій з цінних паперів (International Organization of Securities Commissions – IOSCO), яка з 1983 р. функціонує як організація із міжнародним статусом. На початок 2018 р. IOSCO об'єднала 218 членів [2]. Загалом члени даної організації поділяються на 3 категорії:

- звичайні (рядові) члени – регулятори ринків первинних цінних паперів чи ф'ючерсних ринків;
- асоційовані члени;
- партнерські члени (саморегулятивні організації, асоціації галузевих фондів, фондові біржі).

Головними завданнями Міжнародної організації комісій з цінних паперів є: координація взаємодії національних комісій з цінних паперів з метою вдосконалення державного регулювання національних ринків цінних паперів; запровадження єдиних стандартів функціонування ринків цінних паперів; обмін досвідом щодо регулювання ринків цінних паперів та впровадження прогресивних методів їх регулювання; забезпечення взаємодопомоги та сприяння членів організації у відстоюванні принципів єдності та неподільності ринків цінних паперів й боротьби із правопорушеннями.

З метою забезпечення успішної взаємодії державних регулятивних органів різних країн, що здійснюють функції контролю ринків цінних паперів, IOSCO розроблено принципи, які спрямовані на зростання ефективності функціонування таких ринків, захист прав інвесторів і зменшення системних ризиків. Зазначені принципи спрямовані на досягнення наступних основних цілей стосовно регулювання ринків цінних паперів [3, с. 110-111]:

– забезпечення прозорості, справедливості та ефективності функціонування таких ринків. Регулятор повинен встановити чіткі правила торгів на ринках цінних паперів, здійснювати контроль за дотриманням цих правил, виявляти порушення та усувати їх. Ефективне регулювання зазначених ринків, спрямоване на їх розвиток, сприяє підвищенню рівня прозорості їх функціонування, забезпечує можливість доступу інвесторів до необхідної інформації, яка повинна бути своєчасною, повною та достовірною;

– захист інвесторів. Регулятори ринків цінних паперів зобов'язані вжити заходів для захисту інтересів інвесторів, які є найбільш вразливими учасниками ринку фінансових послуг. Інвесторів необхідно убезпечити від шахрайських дій з боку фінансових посередників й інших учасників ринку, незаконних маніпуляцій та неправомірного використання клієнтських активів. Оскільки можливість

окремо взятого інвестора щодо захисту особистих фінансових інтересів є обмеженою, необхідно виробити дієві механізми такого захисту, які б дозволяли інвесторам, у передбачених законом випадках, швидко та без обтяжливих бюрократичних процедур отримати компенсацію за завдані їм збитки. Для цього діяльність фінансових посередників повинна бути строго регламентована та контрольована;

– мінімізація системного ризику. Встановлення певних обмежень щодо обсягу капіталу для фінансових посередників, а також інших пруденційних вимог сприяє зниженню рівня системного ризику, що, насамперед, пов'язано із захистом інвесторів. Регулятор не може повністю усунути ризики, оскільки діяльності на фінансових ринках завжди притаманні високі ризики, проте за допомогою перелічених заходів системні ризики можливо значно знизити.

У 1994 р. органами нагляду за страховою діяльністю більш, як ста країн було створено Міжнародну асоціацію органів нагляду за страхуванням (International Association of Insurance Supervisors – IAIS). Сьогодні членами IAIS є понад 140 країн. Міжнародна асоціація органів нагляду за страхуванням – міжнародний орган, що відповідає за розробку та надання допомоги у впровадженні міжнародних стандартів і принципів, що застосовуються у процесі регулювання та нагляду за сектором страхування. Місія IAIS полягає у сприянні забезпечення ефективного нагляду за страховою галуззю у глобальному масштабі з метою формування та підтримки безпечних і стабільних ринків страхування на користь й захист власників страхових полісів та сприяння глобальній фінансовій стабільності [4].

Основними завданнями IAIS є:

- забезпечення ефективного нагляду за страховими ринками;
- розробка міжнародних стандартів страхового нагляду з метою уніфікації процедур та механізмів регулювання страхової діяльності;
- сприяння взаємодії національних органів нагляду за страховими ринками різних країн, а також забезпечення їх взаємної підтримки для збереження цілісності ринків;
- забезпечення захисту власників страхових полісів;
- інформаційний обмін та вивчення прогресивного досвіду регулювання зарубіжних ринків страхування з метою його імплементації на національному рівні.

Ще однією організацією, що справляє значний вплив на міжнародне регулювання ринків фінансових послуг є Базельський Комітет з питань банківського нагляду (Basel Committee on Banking Supervision). Даний Комітет засновано у 1974 р. Його основним завданням є розробка та впровадження єдиних стандартів у сфері банківського нагляду. Перш за все, Базельський Комітет з питань банківського нагляду надає директиви і рекомендації відповідним регулюючим органам держав-членів. Такі рекомендації, хоча не являються обов'язковими, але у більшості випадків знайшли своє відображення у національному законодавстві даних держав [5].

Розглянуті організації мають відношення до міжнародного регулювання окремих видів ринків фінансових послуг, тобто здійснюють його секторально, зокрема Міжнародна організація комісій з цінних паперів концентрує увагу на ринку цінних паперів, Міжнародна асоціація органів нагляду за страхуванням – на страховому ринку, Базельський Комітет з питань банківського нагляду – на ринку банківських послуг. Очевидним є подальший розвиток зазначених міжнародних організацій в умовах глобалізаційних перетворень і кібернетизації фінансових ринків, який буде спрямований на охоплення усіх фінансових ринків; вироблення та удосконалення міжнародних стандартів їх регулювання; створення додаткових міжнародних контролюючих та консультаційних органів, діяльність яких буде спрямована на регулювання ринків фінансових послуг.

Перелік посилань:

1. Яцук В. В. *Розвиток системи регулювання ринків фінансових послуг у зарубіжних країнах* / В. В. Яцук // *Наукові праці НДФІ*. – 2009. – № 4 (49). – С. 84-90.

2. *About IOSCO. International Organization of Securities Commissions* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.iosco.org/about/?subsection=about_iosco.

3. Шовкопляс Г. *Запровадження міжнародних стандартів регулювання ринків фінансових послуг в Україні: правовий аспект* / Г. Шовкопляс // *Підприємництво, господарство і право*. – 2017. – № 12. – С. 107-111.

4. *International Association of Insurance Supervisors* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.iaisweb.org/home>.

5. *The Basel Committee on Banking Supervision: Its Global Role and Current Initiatives*. – New York, 2010. – 3 May [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2015/08/ie-03052010-Coen.pdf>.